

**De varia uestionem adhibendi ratione apud Hippocratem : dissertatio
inauguralis medico-chirurgica ... / auctor Car. Frid. Guil. Moldenhawer.**

Contributors

Moldenhawer, Karl Friedrich Wilhelm.
Friedrich-Wilhelms-Universität Berlin.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Berolini : Ex officina Aug. Guil. Schadii, 1818.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/g64cdxu4>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

79
DE
VARIA USTIONEM
ADHIBENDI RATIONE
APUD HIPPOCRATEM.

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICO-CHIRURGICA

QUAM

CONSENSU GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS

IN

UNIVERSITATE LITERARIA BEROLINENSI

UT SUMMI SIBI

IN MEDICINA ET CHIRURGIA HONORES

RITE CONCEDANTUR

PUBLICO SUBMITTIT EXAMINI

AUCTOR

CAR. FRID. GUIL. MOLDENHAWER

RISEBURGENSIS BORUSSUS.

BEROLINI, 1818.
EX OFFICINA AUG. GUIL. SCHADIL.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

Introduction.

Cum utionis in corporis humani affectibus adhibendae rationem in Hippocratis scriptis multifariè et disperse pertractatam, illustrandam susciperem, haud nova et inaudita me commemoraturum fore, satis quidem mihi persuasum habui. Sed remedii novitatem minime necessariam esse constat, si vi salutifera majores etiam effectus promittit, quam quos usque eo exseruit. In animo solummodo fuit adferre aliquid, quo hoc artis medicae et chirurgicae validissimum praesidium magis in usum vocarem.

Omnibus temporibus exstiterunt viri praestantissimi, qui hujusce remedii efficacissimi virtutes laudarent experimentisque confirmarent. Semper tamen perhorrescebant homines remedium istud, ut atrox et horribile et maxima medicorum pars pluris etiam aegrotorum praeoccupatos animos fecerunt, quam ipsorum experientiam. At vituperanda est, immo dammanda potius indulgentia ista, quae non tam dolores quam horrendum timens adspectum morbum magis magisque increscere sinit, morti aegrotantem certae relinquere mavult, neque ultimum, quod superest remedium in usum vocat. Et ustio

saepius frequentata nimirum pedetentim ad diminuendum timorem conferret, cum omnibus auctorum observationibus constet, dolorem in ustione cum ferro ignito instituta minus atrocem evadere, quam cum ceteris causticis.

Inter alios morbos, etiam in phthisi, morbo isto teterrimo qui nullo fere remedio amovetur, maximi ustionem momenti fore, nullus dubito, praesertim cum jam fonticuli qui multo minorem, si cum ustione compares effectum exserunt, levamini, nonnunquam etiam saluti sunt aegrotis. Memorat Pouteau moxas impositas saepius et citius sanitatem restituisset phthisicis; Willisius plures inusto fonticulo sanavit phthisi laborantes; apud Aegyptos vulgatissimum fuisse ustionem contra hunc morbum auxilium, Prosper Alpinus ¹⁾ auctor est; quam apud Indos in usum esse narrat Kaempfer ²⁾.

Qui serius ferri igniti usum commendaverunt, eorum magnus est numerus, quorum praestantissimi hi fere sunt: Lambzweerde ³⁾, Wedel ⁴⁾, Wolter a Liebenfeld ⁵⁾, le Laumier ⁶⁾, Crol ⁷⁾, Spiritus ⁸⁾,

1) *Prosper Alpin* de Med. Aegypt. III. 12.

2) *Kaempferi* Amoenitates exotic. p. 596.

3) *Lambzweerde* App. ad Sculteti Armament. chir. Frcf. 1666.

4) *Wedel* diss. de cauteriis. Jen 1677.

5) *Wolter a Liebenfeld*. pyrotechnicum opuscul. Bresl. 1672.

6) *Le Laumier* Diss. de cauterio. Paris 1760.

7) *Crol* Diss. de legitimo ustionis usu in quibusdam morbis. Lugd. Batav. 1777.

8) *Spiritus* Diss. de cauterio actuali. Goett. 1784.

Louis⁹⁾, Pouteau¹⁰⁾, Murray¹¹⁾, Wendt¹²⁾, Loder¹³⁾, Medallon¹⁴⁾, Pascal¹⁵⁾, Percy¹⁶⁾, Delonnes¹⁷⁾, Valentin¹⁸⁾, et nuperrime Ill. Rust¹⁹⁾.

Hic vir Ill. ferri candentis vires optime exposuit, quas in eo maxime consistere praecipit, quod primo subita actione eodem quo applicatur momento ad remotas usque partes ignis effectus sese expandat, tum quod caloricum diffundat, quo omnes fibrae, remotae etiam et relaxatae ad majorem reactionem incitentur; deinde quod escharam formet et inflammationem simul super totam superficiem affectam propaget; denique quod suppuratio benignior post ferri candentis ap-

9) *Louis* Mém. sur les maladies du sinus maxillaire. v. Mém. de l'Acad. de Chir. T. V. p. 259. — Mém. sur les fistules du canal salivaire. ib. T. III. p. 467.

10) *Pouteau* Mélanges de Chir. Lyon 1760, — in linguam vernaculam vertit: *Rumpelt*. Warschau 1764. — Oeuvres posthumes. T. I. — III: Paris 1783.

11) *Murray* de usu ustionis varia. Upsal 1787.

12) *Wendt*, v. *Arnemanni* Magazin. I. p. 280.

13) *Loder* mediz. chirurg. Bemerkungen. T. I. p. 230.

14) *Medallon* v. Prix de l'acad. de Chir. T. I. p. 50.

15) *Pascal* v. Neueste Samml. für W. A. T. II. No. 4.

16) *Percy* Pyrotechnie chirurgicale pratique. Metz 1794. Salzb. Zeitg. III. Ergänzb. p. 209.

17) *Delonnes* Consider. sur le cautère actuel. Paris 1812.

18) *Valentin* Mém. et observ. concern. les bons effets du cautère act. appliqué sur la tête ou sur la nuque dans plusieurs maladies des yeux, des enveloppes du crane, du cerveau et du système nerveux. Nancy 1815.

19) *Rust* Arthrokakologie. Wien 1817. p. 97.

plicationem et ulcus magis purum sit et vi majori gaudeat reactionis.

Ceterum non possum quin Ill. Graefe inter eos nominem, qui optime de nostro remedio in pristinam auctoritatem restituendo meruerunt. Vir ingenii acumine insignis, ob singularem qua me amplexus est benevolentiam nunquam satis colendus, in clinico universitatis chirurgico ferri igniti vires salutiferas examinandi benignissime mihi copiam fecit. Jam inde ab anno 1810 audacter et circumspecte cauterium actuale saepius adhibuit. Anno 1816, cum, bello finito sub auspiciis Ill. viri, chirurgiae operam navarem, varios morbos successu hoc validissimo remedio debellatos et fugatos vidi et inter illos Angiectasias permultas easque permagnas ferri igniti ope destruxit; ossium cariem inhibuit, canis rabidi morsus inussit, quo hydrophobiam praecaveret; ectropium quoque hoc remedio tentavit; simili modo varios gingivae et maxillae excrescentias et exstirpavit et destruxit; coxarthrocacem plus semel coërcuit, ne ulterius progrederetur vitamque tandem infestaret.

De cautelis in instituenda ustione ab Hippocrate laudatis.

Hippocratem patrem illum et principem artis medicae ustionem inter efficacissima remedia contra varios humani corporis adfectus retulisse ex pluribus locis, quibus ejus administrationem praecipit, luculenter apparet. Ultimum appellat remedium ignem, quod si nos fefellerit, de salute sit desperandum; dicit enim ¹⁾:

Ὅσῃα φάρμακα ἔκ ἰῆται, σίδηρος ἰῆται, ὅσα δὲ σίδηρος ἔκ ἰῆται, πῦρ ἰῆται, ὅσα δὲ πῦρ ἔκ ἰῆται, ταῦτα χρὴ νομίζειν ἀνίατα.

Quae medicamenta non sanant, ea ferrum sanat, quae ferrum non sanat, ea ignis sanat, quae vero ignis non sanat, ea insanabilia reputare oportet.

Simili modo alio loco ²⁾ fatetur, morbos praesertim pectoris, quamvis aliis quoque remediis possint sanari, nullo tamen alio citius fugari, quam ustione.

Minime vero temere et ubique ustionem in usum vocandam esse censet divinus ille

¹⁾ Aphorism. VII. 88.

²⁾ De int. affect. passim. ell. ibid. p. 548. edit. Foesii. (Cap. 30. ed. Mackii.) ubi de jecinoris intumescencia agit.

vir, qui multas potius easdemque gravissimas rationes proponit, quibus quae in hujus vehementissimi remedii administratione respicienda, quaeque evitanda sint, prolixè docet.

Constitutionem annuam et maximas anni mutationes respiciendas esse monet ³⁾:

Φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ μάλιστα τὰς μεταβολὰς τῶν ὥρέων τὰς μεγίστας, καὶ μήτε φάρμακον δίδόναι ἐκόντα, μήτε καίειν ὃ τι ἐς κοιλίην, μήτε τέμνειν, πρὶν παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι δέκα, ἢ καὶ πλείότες· μέγιστα δὲ εἰσιν αἱ δέκα.

Praecipue autem observare oportet maximas anni temporum mutationes, ut neque medicamentum purgans libenter exhibeamus, neque uramus partes circa ventrem, neque secemus, priusquam praetereant dies decem, aut plures: ut plurimum autem decem sufficient.

Rationem hujus praecepti paullo post addit his verbis:

Τάτε γὰρ νοσεύματα μάλιστα ἐν ταύτησι τῇσιν ἡμέρησιν κρίνεται· καὶ τὰ μὲν ἀποφθίνει· τὰ δὲ λήγει.

Morbi enim in hisce maxime diebus judicantur, aliique perimunt, alii vero desinunt.

Corporis quoque constitutionis rationem haberi jubet, ut si forte illa debilis videatur, lacte prius nutriatur aegrotus ⁴⁾, quo meliori

3) De aere, locis et aquis. p. 288. edit. Foes. Cap. 6. edit. Mackii.

4) De int. affect. p. 532. 533. 535. edit. Foes. 541. 547. De Morbis. II. p. 480.

ante ferri candentis administrationem valetudine fruatur atque sic facilius tum dolorem vehementissimum, tum suppurationem insequentem perferre posset.

De ipsa vel celerius vel tardius perficienda ustione in universum nil constituit; docet pro ratione utroque modo opus esse ⁵⁾:

Ἐπὶ δὲ τῶν χειρουργιῶν ὅσαι διὰ τομῆς εἰσιν, ἢ καύσιος τὸ ταχέως, ἢ βραδέως ὁμοίως ἐπαινεῖται. Χρήσις γάρ ἐστιν ἀμφοτέρων. Ἐν οἷς μὲν γάρ ἐστι διὰ μῆς τομῆς ἢ χειρουργία, χρὴ ποιεῖσθαι ταχεῖαν τὴν διαίρεσιν. Ἐπεὶ γὰρ συμβαίνει τοὺς τεμνομένους πόνειν μὲν τὸ λυπέον, ὡς ελάχισον χρόνον δεῖ παρῆναι· τοῦτο δὲ ἔσαι, ταχείης τῆς τομῆς γενομένης. Ὅταν δὲ πολλὰς ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὰς τομὰς, βραδείῃ χρῆσθαι τῇ χειρουργίᾳ. Ὅμὲν γὰρ ταχύς, ξυνεχῇ ποιεῖ τὸν πόνον καὶ πούλην. Ὁ δὲ διαλιπὼν ἀνάπαυσιν ἔχει τινὰ τέτων τοῖς θεραπευομένοις.

Caeterum in chirurgiis, quae per sectionem aut ustionem fiunt, velocitas ac tarditas aequalem laudem merentur. Est enim utriusque usus. Nam in quibus per unicam sectionem chirurgia absolvitur, velocem dissectionem facere oportet. Quum enim contingat, eos, qui secantur, dolere, id quod dolorem affert, quam minimo tempore adesse convenit; quod ipsum continget veloci sectione facta. Ubi vero multos sectiones fieri necesse est, tarda chirurgia utendum est. Ve-

5) De Medico, p. 20.

loxx enim continuum et multum dolorem inducit. Tarda vero et intermittens requiem aliquam his, qui curantur, exhibet.

In urendo et praecipue circa lienem, ne altius penetremus cavendum est ⁶⁾. Venis et tendinibus in universum prorsus abstinence necesse est; dicit nempe ⁷⁾:

Ἐυχειρίη δ' ἔστι τὰ τοιάδε· ὅταν τίς τάμνων ἢ καίων μήτε νεῦρον τάμνη ἢ καυση, μήτε φλέβα· καὶ ἢν ἔμπυον καίῃ, ἐπιτυγχάνη τοῦ πύου·

Manuum vero dexteritas in his est; quum quis secando, aut urendo, neque nervum, neque venam secet, aut urit; et si purulentum urat, pus consequatur.

Id quoque maximi momenti esse putat, ne cum hydropici vel qui pus collegerint, urantur, pus vel aquam confertim effluere sineamus, addit enim ⁸⁾, perditos iri aegrotos.

Ὅκοσοι ἔμπυοι ἢ ὑδρωπικοὶ τέμνονται ἢ καίονται, ἐκρύνετος τοῦ πύου καὶ τοῦ ὕδατος ἀθρόου, πάντως ἀπολλοῦνται.

De urendis venis fusius agit auctor duobus in locis ⁹⁾, quorum alterum hic afferam, altero eadem paucis mutatis verbis referente.

Haec nempe dicit in libro de locis in homine l. l.

Φλέβα δὲ ὧδε χρὴ καίειν ἐπιτήδειον, ὥς τε τὸ

6) De int. affect. p. 546. cf. de articul.

7) De morbis. I. p. 450. (Cap. 5. ed. Mackii. T. II. p. 181.)
cf. de articul. p. 787. ed. Foes.

8) Aphorism. 17. 27.

9) De visu et de locis in homine. Cap. 14. ed. Mackii.

νούσημα, ὃ ἂν καὶ ἡ νοσεων. Ἦν κεκαυμένος ἡ ἄνθρωπος, ῥέει δέ τι τοῦ αἵματος, ὡς μὴ επικινδυνον ἡ τοῦτο αὐτῷ, ἀμφοτέρω ταῦτά ἐστι ποιεῖν. Ἦν διακαύσης ταύτη ἐν τῷ πόνῳ, οὐ εἵνεκα ἐκαίετο, οὐ συμφύεται ὠφέλησε δὲ τῷ ῥόῳ· ἦν γὰρ διακαῆ, οὐ ῥέει. Ἐπὴν γὰρ διακαῆ, τὸ ἄκρον ἐκότερον ἀνατρέχει τῆς φλεβός, ἡ διακαῆ, καὶ συναναίνεται· ἦν δέ τι καταλελειμμένον ἡ, ὑπο τοῦ καταλελειμμένου διαρρέοντος τοῦ ῥεύματος ὑγραίνεται. Ἦν δὲ αἷμα ῥέει ἐκ φλεβός, διακαίειν ἐπικαρσίν· ἦν δὲ μὴ παύηται πρὸς ταῦτα, ἄνω καὶ κάτω ἐκατέρωθεν διατάμνειν, ὡς ἀποτρεφθῇ το αἷμα ῥέον· διαλελημμένον γὰρ φαρμάκῳ ῥᾶον παύειν, ἢ τὸ ἀθρόον.

Venam autem sic inurere oportet, ut morbo, quocunque quis aegrotarit, conveniat. Si inustus homo fuerit, fluat autem aliquid sanguinis, ut ne hoc ipsi periculosum sit, ambo haec facere licet. Si inusseris, qua parte dolor est, cujus gratia urebatur, non coalescit verum ad fluxum contulit: si enim perusta fuerit, minime effluit. Tunc enim utrumque venae extremum, qua parte perustum est, recurrit simulque exarescit; quod siquid relictum fuerit ab ea parte, quae relictæ est, profluente fluxione, humectatur. At si sanguis ex vena effluit, eam obliquam perurito: quod si non cesset ad hæc, superiore et inferiore parte utrinque incidito, quo sanguinis fluxus avertatur; interceptum enim facilius est, quam confertum, medicamento sedare.

*De variis modis, quibus instituit ustionem
Hippocrates.*

Plures vias et rationes, quibus ignis corpori humano admoveatur, invenimus in scriptis nomine Hippocratis celebratis. Non enim semper et ubique ferrum adhibuit auctor, sed fungos quoque linumque crudum et oleum fervens in usum vocabatur. Immo diserte praecipit: Καίειν δὲ χρὴ, τὰ μὲν σαρκώδεα σιδηρείοισι· τὰ δὲ ὀσώδεα καὶ νευρώδεα, μύκησι ¹⁰). Urendae vero sunt carnosae quidem partes ferramentis; osseae vero et nervosae, candelarum fungis.

Instrumentis ferreis varia forma ad hunc finem utebatur, quae adhibebantur διαφοροί, i. e. candentia.

Occurrunt in scriptis

1. σιδήριοι παχοί ¹¹), ferramenta crassa, quibus ad venas urendas prae caeteris usus esse videtur.
2. σιδήριοι προμήκεες ¹²), ferramenta oblonga.
3. σιδήριοι σφηνίσκοες ¹³), ferramenta cuneiformia.
4. σιδήριοι ἐξ ἄκρου κατακάμπτοι καὶ ἐπὶ τῷ ἄκρῳ πλατὺ, ὥς ἐπὶ ὀβολου μικροῦ ¹⁴),

10) De int. aff. p. 542. Foes. Cap. 19. et 53. edit. Mackii.

11) De visu. p. 688. Foes.

12) De articul. p. 787. Foes.

13) De morbis. II. p. 461. Foes.

14) De haemorrhoid. p. 891. ed. Foes.

ferramenta extrema parte recurva et in summo ad oboli parvi formam lata.

Partium quoque adjacentium laesionem praecavit ope fistulae ferreae, quam συριγγα vocat ¹⁵⁾; vel κανσῆρα ¹⁶⁾, ubi addit ὅτι κα-
λαμίσκος φραγμίτης, in modum arundinis val-
latoriae.

Fungi candelarum, μυκαι, ut supra monuimus adhibebantur potius ad partes os-
seas et nervosas seu melius tendinosas uren-
das, saepius in usum vocat auctor hanc ustio-
nis administrationem ¹⁷⁾.

Linum crudum, ὤμολινον etiam adhi-
beri jubet ¹⁸⁾ et tandem

Oleum fervens, ελαιον ζεον; quod tum per fusos buxeos ¹⁹⁾ lano circumvolutos, tum per spongas eo imbutas ²⁰⁾, magis ut ignis vis propagetur ulterius applicabatur, postquam antea ferro candente obiter fuerit per-
acta inustio.

*De corporis humani affectibus in quibus ustio-
nem in usum vocat Hippocrates.*

Locis, in quibus de ustione administranda agit auctor, collatis, satis apparet, ad tres di-
versos fines referri posse usum hujus validis-
simi remedii; scilicet

15) De morbis. p. 472. Foes.

16) De haemorrhoid. p. 894.

17) De int. aff. p. 548. p. 561.

18) De affect. p. 524.

19) De int. affect. p. 524.

20) De visu. p. 688.

1. ad partes condensandas; deinde
2. ad derivandam nocivam materiam a partibus internis; et tandem
3. ad partes destruendas.

1. Ad condensandas, et corroborandas partes barbaros Nomadesque et inter hos Scythas praecipue ferro candente usos esse auctor nobis est Hippocrates, hosce populos maxime humiditate et laxitate corporis laborare narrans. Dicit nempe ²¹):

Σκυθέων γὰρ τοὺς πολλοὺς, ἅπαντας ὅσοι Νομάδες, ἐυρήσεις κεκαυμένους τοὺς τε ὤμους, καὶ τοὺς βραχίονας, καὶ τοὺς καρπούς τῶν χειρῶν, καὶ τὰ στήθεα, καὶ τὰ ἰσχία, καὶ τὴν ὀσφῦν, δι' ἄλλ' οὐδέν, ἢ διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσεως, καὶ τὴν μαλακίαν.

Scythas enim plerosque et praecipue Nomades, humeris, brachiis, primis manuum juncturis, pectoribus, coxendicibus et lumbis exustis esse comperies, nullam sane aliam ob causam, quam naturae humiditatem et molitiem.

Apud ipsos Graecos post luxationes praesertim humeri ustionem celebratam fuisse, qua partes adjacentes versus quas procidit humerus, constringerent, ex alio loco, ubi fusius rectam administrationis rationem enarrat, perversam multorum methodum vituperans, videre est ²²).

²¹) De aere, locis et aquis. p. 292. Foes. Cap. 10. ed. Mackii.

²²) De articulis. p. 787. Foes.

Ἀπολαμβάντα τοῖσι δάκτύλοισι κατὰ τὴν μα-
σχάλην τὸ δέσμα ἀφελκῦται κατ' αὐτὴν τὴν ἴξιν
μάλισα, κατ' ἣν ἡ κεφαλὴ τῷ βραχίονος ἐκπίπ-
τει. Ἐπειτα δὲ οὕτως ἀφελκυσμένον τὸ δέσμα
διακαύσαι ἐς τὸ πέρην· σιδηρίοισι δὲ χρὴ τὰ τοι-
αῦτα καίειν, μὴ παχέσι, μὴδὲ λίνην φαλακροῖσιν,
ἀλλὰ προμήκεσι. Ταχυπορώτερα γὰρ καὶ τῇ
χειρὶ ἐπερείδειν. χρὴ δὲ διαφανέσι καίειν, ὥς ὅτι
τάχιστα περαιωθῇ κατὰ δύναμιν. Τὰ γὰρ παχέα
βραδέως περαιούμενα, πλατυτέρας τὰς ἐκπτώσιας
τῶν ἐσχαρῶν ποιεῖται. καὶ κίνδυνος ἂν εἴη ξυρῥά-
γῃναι τὰς ὠτειλάς. καὶ κάκιον μὴν οὐδὲν ἂν εἴη,
αἰσχιον καὶ ἀτεχνότερον. ὅταν δὲ διακαύσης ἐς τὸ
πέρην, το μὲν πλείστων ἱκανῶς ἂν ἔχοι τῷ κάτω
μέρει τὰς ἐσχαράς ταύτας μόνας θεῖναι. ἢν δὲ
μὴ κίνδυνος φαίνεται, εἰς ξυρῥάγῃναι τὰς ὠτειλάς,
ἀλλὰ πολὺ τὸ διὰ μέσον εἶη, ὑπαλειπτερον χρὴ
λεπτὸν διέρσαι, διὰ τῶν κατεγμάτων, ἔτι ἀνα-
λελαμμένου τοῦ δέσματος, ὅν γὰρ ἂν ἄλλως δύ-
ναιο διέρσαι, ἐπὴν δὲ διέρσης, ἀφεῖναι τὸ δέσμα.

Ἐπειτα μεσηγὺ τῶν ἐσχαρῶν, ἀλλήν ἐσχαρὴν
εμβαλλεὶ λεπτῷ σιδηρίῳ καὶ διακαύσαι αὐτὴν ἀν-
τὶ ὑπαλειπτῷ ἐγκυρῇ.

Sic vero ustione utendum, ut cutis sub
ala digitis apprehensa, secundum eam recti-
tudinem potissimum, in quam brachii caput
prolabitur, attrahatur, sic deinde attracta cu-
tis candenti ferramento trajiciatur. Ferra-
mentis autem ad id utendum non crassis, ne-
que admodum rotundis sed oblongis. Manu
enim impulsæ celerius penetrant. Candenti-
bus quoque adurendum, quo, quam celer-

rime fieri potest, penetrent. Crassiora namque tum tardius penetrent, latiores crustas resolvunt, periculumque est, ne ulcera ab-rumpant. Quod etsi nihilo deterius, est de-forme tamen magis et ab arte abhorrens cen-setur. Ubi vero adurendo ferramentum tra-jeceris in plerisque abunde erit inferiori duntaxat parti crustas inurere. Quod si pe-riculum minime esse videatur, ut ulcera ab-rumpantur, sed magnum spatium sit interjec-tum, tenue specillum, quo ad illinendum uti-mur per ambusta foramina trajicere oportet, cute adhuc digitis apprehensa, neque enim alias trajicere possis. Quo trajecta cutis la-xanda est, deinde inter utramque crustam, alia tenui ferramento, donec specillo occur-rat, inducenda et inurenda.

Tum partes adjacentes describit, glandu-las dico et nervos, quos summa cautione evi-tari vult, ut supra jam monuimus. Deinde haec addit:

Ἐκτοθεν δὲ τῆς μασχάλης, δισσαὶ μόνα ἐς ἰ-χωρία, ἵνα ἂν τις ἐσχάρας θείη, τιμωρεύσας τῷ παθήματι. μίαν μὲν ἐν τῷ ἔμπροσθεν μεσηγυ τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος καὶ τοῦ τένοντος τοῦ κατὰ τὴν μασχάλην. καὶ ταύτῃ τὸ μὲν δέρμα τελέως διακαίειν χρή. βαθυτέρον δὲ οὐ χρή· φλέψ γὰρ παχείη πλησίη καὶ νεῦρα, ὧν οὐδέτερα θερμαντέα.

Ὅπισθεν δ' αὖ ἄλλην ἐσχαρὴν ἐνδέχεται ἐνθεῖναι ἀνωτέρω μὲν συχνῶ τοῦ τένοντος τοῦ κατὰ τὴν μασχάλην. κατωτέρω δὲ ὀλίγῳ τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος· καὶ τὸ μὲν δέρμα τελέως χρή διακαίειν.

βα-

βαθείαν δὲ μηδὲ καὶ τὰ ταύτην ποιεῖν. πολέμιον γὰρ τὸ πῦρ νεύροισιν.

Extra alam vero duobus tantum locis inurere licet, quo morbo succurratur. Uno quidem anteriore parte inter brachii caput et tendonem, qui circa alam est. Eaque parte cutis penitus candenti ferramento, non tamen altius perurenda. Proxima enim est vena crassa et nervus, quorum neutrum igne tentari debet. Rursus autem exteriori parte alteram ustionem adhibere licet, multum quidem supra tendonem qui ad alam est, paulum vero infra brachii caput. Ac cutis quidem penitus candenti ferramento adurenda, non tamen alte admodum infligenda plaga est. Ignis namque nervis est noxius.

2. Ut ex sede sua interna foras eliceret derivaretque morbosam materiam saepissime ad ustionem confugit Hippocrates, quam plurimi fecisse hac ratione videtur, ut ex singulorum morborum recensione apparebit.

Contra Cephalaeam, coacervata, ut putat, pituita coortam loci affecti adustionem laudat his verbis ²³):

Ἦν δὲ πούλυχρόνιον καὶ ἰσχυρὸν τὸ νόσημα ἐν τῇ κεφαλῇ γίνεται, καὶ μὴ ἀπαλλάσσεται καθαρθείσης τῆς κεφαλῆς, ἢ σχάσαι δεῖ τούτου τὴν.

²³) De affect. p. 516. Foes. Cap. 2. ed. Mackii. cf. *Loder chir. med. Bemerk.* Weimar 1794. Th. I. p. 230., ubi plures observationes habes de salutari ustionis in cephalaea effectu. *Valentin.* l. l.

κεφαλὴν, ἢ τὰς φλέβας κύκλῳ ἀποκαῦσαι· τῶν γὰρ λοιπῶν, ἀπὸ τούτων μόνον, ἐλπίς ὑγίεια γενέσθαι.

At si diuturnus et vehemens capitis morbus evadat, neque capite purgato tollatur, aut hujus caput scarificare, aut venas in circuitu adurerere oportet; inter caetera enim ab his duntaxat sanum fore spes est.

Et alio loco ²⁴⁾; sanguinis missionem in cephalaea instituendam, si vero dolor non cesset, ustionem adhibendam esse docet:

Ὁδύνης ἐν τῇ κεφαλῇ, τοῦ αἵματος ἀφαιρέειν ἀπὸ τῶν φλεβῶν· ἢν δὲ μὴ παύηται, ἀλλὰ πολυχρόνιον ἦ, διάκαιε τὰς φλέβας καὶ ὑγιὲς γίνεται.

In capitis dolore sanguinem detrahito: quod si non cesset, sed diuturnus sit venas inurito et convalescit.

Accuratus modum quoque praecipit ustionis in hoc morbo instituendae. Postquam nempe de morbo a capite pituita repleto orto egit ²⁵⁾, haec fieri jubet, si morbus reversus fuerit:

— καῦσον τὴν κεφαλὴν ἐσχάρας ὀκτώ, δύο μὲν παρὰ τὰ ὦτα, δύο δὲ ἐν τοῖσι κροτάφοις, δύο δὲ ὀπίθεν τῆς κεφαλῆς ἐνθεν καὶ ἐνθεν ἐν τῇ κοτίδι, δύο δ' ἐν τῇ ῥινὶ παρὰ τοὺς κανθούς· τὰς φλέβας δὲ καίειν τὰς μὲν παρὰ τὰ ὦτα, ἕς' ἂν παύσωνται σφύζουσαι· τοῖσι δὲ σιδηρίοις, σφη-

²⁴⁾ De locis in homine. p. 420. edit. Foes. Cap. 14. edit. Mackii.

²⁵⁾ De morbis. Lib. II. p. 465. Foes. Cap. 4. Mackii.

νίσκους ποιησάμενος, διακαίειν πλαγίας τὰς φλέβας. Ταῦτα ποιήσαντι, ὑγιὲς ἐγγίνεται.

Capiti octo crustas inurito, duas quidem ad aures, duas in temporibus, duas vero in occipitio hinc atque hinc ad cervicis initium, duas in naribus juxta oculorum angulos; venas autem juxta aures, quoad pulsare cessent, urito; ferramentis vero cuneoli forma paratis venas transversas perurito. Atque haec ubi feceris, sanitas continget.

Contra suffusiones oculorum laudat unctionem his verbis ²⁶⁾:

Ἄι δὲ θαλασσοειδέες γιγνόμεναι κατὰ μικρὸν, ἐν πολλῷ χρόνῳ διαφθείρονται, καὶ πολλάκις ὁ ἕτερος ὀφθαλμὸς ἐν πολλῷ χρόνῳ ὑστερον διεφθάρη. τετέου δὲ χρὴ καθαίρειν τὴν κεφαλὴν καὶ καίειν τὰς φλέβας. —

Quae vero aquae marinae speciem referunt, sensim longo tempore corrumpuntur, saepeque alter oculus longum post intervallum corruptus est. In hoc autem caput purgare et venas inurere oportet.

In haemoptysi ex nimio corporis nisu orta, cum nondum pus exspuitur, pectus et dorsum vicissim inuri jubet ²⁷⁾.

Ἦν δὲ μετὰ τὸ πρῶτον αἷμα μὴ πτύση πῦον, παυσάμενον χρὴ τάλαιπωρίας καὶ γυμνασίων, καὶ ἐπ' ὄχημα μὴ αναβαίνειν, σιτίων ἀπεχόμενον ἀλμυρῶν, καὶ λιπαρῶν, καὶ πιόνων, καὶ λαχάνων

²⁶⁾ De visu. p. 688. Foes. cf. *Valentin.* l. l.

²⁷⁾ De morbis. II. Cap. 20. Mackii. p. 480. ed. Foes.

δριμέων. Καὶ, ἐπὶ αὐτὸς ἐωϋτοῦ δοκέη ἀριστα τοῦ σώματος ἔχειν, καῦσαι τὰ στήθεα, καὶ τὸ μετὰφρενον, ἐν μοίρῃ ἐκότερον.

At si post primum sanguinem pus non expuat, a laboribus et exercitiis quiescere oportet, et in vehiculum non conscendere, ac cibis salsis, unguinos, pinguibus, et acribus oleribus abstinere. Quumque ipse optime corpore sese habere videbitur, pectus et dorsum, vicissim utrumque, inurito.

Eadem praecepta occurrunt paullo inferior ²⁸⁾ ubi etiam addit καὶ οὕτως ὑγιὲς γίνεται et sic convalescit.

De pure in ventre collecto atque ustionis ope resiccato dua exempla commemorat auctor in libro de morbis vulgaribus ²⁹⁾; et alio loco ³⁰⁾ asseverat, lien quibus post inflammationem purulentus fit,usti consanescunt.

Phthisi laborantes urendos esse docet, ita ut hydropici secari debent ³¹⁾, et quidem statim initio morbi.

Contra morbum etiam, quem a nephritide quidem invadere aegrotum narrat, cujus ex descriptione vero elucet, ischiadem esse,

²⁸⁾ De morbis. II. Cap. 24. p. 483. Foes. cf. De int. aff. (Cap. 9.) p. 535. ibid. p. 532. (Cap. 1.) p. 533. (Cap. 3.) in quibus locis eadem iisdem fere verbis narrata invenimus.

²⁹⁾ V. p. 1151. ed. Foes.

³⁰⁾ De affect. Cap. 5.

³¹⁾ De morb. vulgar. VI. Sect. 7. p. 1195. Foes. cl. Aphorism. VI. 27.

ustionem administrari suadet, cum nempe purgantibus drasticis malum non sedetur, et quidem hoc modo fieri vult ³²⁾:

Γάλακτι παχύνας, καῦσαι κάτω τὴν ὤμο-
πλάτην τὴν δεξιὴν τέσσαρας ἐσχάρας, καὶ ἐς τὴν
κοτυλίδα τοῦ ἰσχίου τοῦ δεξιοῦ τρεῖς, καὶ ὑπὸ
τὸν γλουτὸν δύο, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μηροῦ δύο,
καὶ ὑπὲρ τοῦ γούνατος μίην, καὶ ὑπὲρ τοῦ σφυ-
ροῦ μίην· οὗτος ἢ οὕτω καυθῇ, οὐκ ἀφήσιν οὔτε
ἄνω, οὔτε κάτω, τὴν νοῦσον διαχωρεῖν. — καὶ,
ἢν κου αλλῇ ἢ ὀδύνη ᾖ, καῦσαι.

Ubi lacte crassum reddideris, scapulam dex-
tram inferiorem quatuor crustis inurito, cox-
endicis dextrae acetabulum tribus, inferiores
nates duabus, genu superius una, et malleo-
lum superiore parte, una: hic si ustus fuerit
ita, neque sursum neque deorsum morbum
progredi sinit. — et, si aliqua in parte do-
lor coacervatus steterit, urito.

Alio loco ³³⁾ eadem repetit, additque
καίειν δὲ ὤμολίνῳ; sed eum lino crudo inurito.

Pari modo in arthritide haud parvi
facit ignem, docet enim ³⁴⁾.

Ἦν δὲ τοῖσι δακτύλοις τοῖσι μεγάλοις ἢ
ὀδύνη καταλείπεται, καῦσαι τὰς φλέβας τοῦ

32) De int. affect. p. 541. ed. Foes. Cap. 19. ed. Mack. cf.
Cap. 53. ed. M. Aphor. VI. in fin. cf. etiam infra, ubi de vi
destruente ignis agitur. cf. Loder l. l. p. 242. Tulpius obs.
med. III. 26.

33) De affect. p. 424. Cap. 8. Mackii.

34) Ibid. paullo infer. c. f. Loder. l. c.

δακτύλου ὑπὲρ τοῦ κονδύλου ὀλίγον· καίειν δὲ ὠμολίνῳ.

Quodsi in pollicibus dolor relinquatur, venas in pollice paullulum supra articuli nodum inurito: ustio autem per linum crudum fiat.

Nec non in hydrope hepatis phlegmonae oedematosae succedente si reliqua ibi laudata remedia nil profecerint, uri jubet aegrotum ³⁵):

Ἐπεὶ γοῦν αὐτὸς ἐωϋτοῦ παχύτατος ἔη, καὶ τὸ ἥπαρ μέγιστον, καῦσαι μύκησιν. οὕτω γὰρ ἀντάχιστα ὑγίεια ποιήσαιο. καῦσαι δὲ χρὴ ἐσχάρας ὀκτώ.

Ubi certe ipse crassissimus evaserit, et hepar maximum, fungis candellarum inurito; sic enim certissime sanum reddideris; octo autem crustis inurere oportet.

In morbis et praecipue induratione et intumescencia lienis candellarum fungis crustas inurendas esse, pluribus in locis, quando scilicet remedia interna sanitatem non in integrum restituissent, ut ultimum, quod superest auxilium, docet ³⁶).

Vim ustionis destructivam variis in affectibus in usum vocabat; praecipue ad carnem luxuriantem, ad polypos quoque narium, nec non ad haemorrhoides delendas

35) De int. affect. p. 546. (Cap. 25. ed. Mackii.) cf. ibid. (Cap. 27.) p. 547. (et Cap. 30. in fin.) p. 548.

36) v. De int. affect. p. 542. p. 549. 550. 551. edit. Foesii. Cap. 20. 32. — 35. ed. Mackii.

et exstirpandas; in palpebrarum quoque morbis adhibuit eam, sicut et ad abscessus aperiendos magis commendat ustionem quam sectionem.

De carne luxuriante ustione coerenda, locum invenimus, ubi de vulnere pectoris contusa, et in abscessum abeunte agit, dicit vero haec ³⁷⁾:

Οἷσι δ' ἂν αμειληθοῖς χρονιωθῇ, καὶ ὀδυνῶ-
δες τὸ χωρίον γίνηται, καὶ ἡ σαρὲς ὑπόμυξος ἔη,
τέτοισι καὺσις ἴησις ἀρίστη καὶ ἥν μὴν αὐτὴ ἡ σαρὲς
μυξώδης ἔη, ἄχρι τῆς ὅσας καίειν χρὴ, μὴ μὲν
διαθερμαν θῆναι τὸ ὅσον. ἥν δὲ μεσηγὺ των
πλευρέων ἔη, ἐπιπολῆς μὲν εἰ δ' ἔτως χρὴ καίειν.
φυλάσσεσθαι μὲν ὅτι μὴ διακαύσης πέρην. ἥν δὲ
πρὸς τῷ ὅσῳ δοκέη εἶναι τὸ φλασμα, καὶ ἔτι
νεαρὸν ἔη, καὶ μὴ πω σφακελίση τὸ ὅσον. ἥν
μὲν κάρτα ὀλίγον ἔη, ἔτω καίειν χρὴ ὥς περ εἴρη-
ται. ἥν μὲν παραμήκης ἔη ὁ μετεωρισμὸς ὁ κατὰ
τὸ ὅσον, πλείονας ἐσχάρας ἐμβάλλειν χρὴ. i. e.

At quibus malum inveteravit, locusque dolore vexatur et caro aliquantum mucosa est, iis ustio optime medetur. Et si quidem caro mucosa sit, ad os usque ustio pertinere debet, neque tamen os ipsum incallescere. Sin vero in intermediis costis fuerit, ne sic quidem in summo adurere convenit, ea tamen cautio adhibenda, ne adurendo in ulteriorem partem penetres. Quod si circa os contusio esse videatur, eaque adhuc recens

37) De articul. p. 817. ed. Foes. cf. Percy Pyrotechn. §. 6.

sit, nequedum vitiatum os fuerit, si valde exiguum quidem locum occupet, sic velut dictum est adurere convenit: sin vero oblongus locus sit qui circa os attollitur, pluribus locis demittendum erit candens ferramentum

Ad polypos narium exstirpandos varia remedia profert pharmaceutica, deinde, chirurgica enarrans, praeter deligationem, duas quoque suadet methodos urendi, pro varia polyporum indole, quam sic describit ³⁸⁾:

Ἐμπίπλῃται ἡ εἰς κρέασι, καὶ ψαυόμενον τὸ κρέας, σκληρὸν φαίνεται, καὶ διαπνεῖν οὐ δύναται διὰ τῆς ῥινός. Ὅταν οὕτως ἔχη, ἐνθέντα χρὴ σύριγγα, καῦσαι σιδηρίοισιν, ἢ τρισὶν, ἢ τέσσαρσιν.

Nasus carnibus impletur, et ad contactum caro dura apparet, neque naribus respirare potest. Quum sic habuerit, immissa fistula, ferramentis aut tribus aut quatuor inurere oportet.

Ἄλλος πώλυπος. Ἐσωθεν παρὰ τὸν χόνδρον, ἀπὸ τευ σκληρὸν φύεται καὶ δοκέει μὲν εἶναι κρέας· ἢν δὲ ψαύσης αὐτοῦ, ψοφέει οἷον λίθος. Ὅταν οὕτως ἔχη, σχίσαντα τὴν ῥῖνα σμίλη ἐκκαθῆραι, ἔπειτα ἐπικαῦσαι· τοῦτο δὲ ποιήσας συρράψαι τὴν ῥῖνα, καὶ ἰῆσθαι τὸ ἕλκος.

Alius polypus. Intus circa cartilaginem durum quid aliqua ex causa adnascitur, quod caro esse videtur, si vero ipsum attigeris, so-

nat velut lapillus. Quum ita habuerit, nasum per scalpellum divisum expurgato, mox inurito: atque hoc facto nasum consueto et ulcus curato.

Ἄλλος πώλυπος. Φύεται ἐκ πλαγίου τοῦ χόνδρου ἐν ἄκρῳ οἷον καρκίνια. Πάντα δὲ ταῦτα καίειν χρὴ.

Alius polypus. In cartilaginis summa parte ex obliquo velut canceri parvi exoriuntur. Hos autem omnes inurere oportet.

Contra tylosin ustionem administrari vult hoc modo ³⁹⁾).

Τὰ βλέφαρα τὰ παχύτερα τῆς φύσεως τὸ κάτω ἀποταμών, τὴν σὰρκα ὀκόσιν εὐμαρέστατα δύνῃ. Ὑστερον δὲ τὸ βλέφαρον ἐπικαυσαι, μὴ διαφανέσι, φυλασσόμενος τὴν φύσιν τῶν τριχῶν.

In palpebris natura crassioribus carne, inferiore parte quam levissime poteris, resecta tandem palpebram minime candentibus feramentis inurito, pilorum natura vitata.

De haemorrhoidum coecarum per ustionem exstirpatione et curatione plurima occurrunt in libro de haemorrhoidibus inscripto; non omnino tamen cum praeceptis aliis in libris, iisque genuinis consentanea. Verba, quibus modum ustionis administrandae tradit, haec sunt ⁴⁰⁾):

Παρασκευάσασθαι δὲ κελεύω ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ σιδήρια. σπιθαμιαῖα το μέγεθος, πάχος δὲ ὥστε

39) De visu. p. 688. Foes.

40) De haemorrh. init. p. 891. Foes. cf. Percy l. l. §. 9. Scultet. armam. append. obs. 93.

μήλης παχείης· ἐξ ἄκρου δὲ κατακάμψαι· καὶ ἐπὶ τῷ ἄκρῳ πλατὺ ἔσω, ὡς ἐπὶ ὀβολου μικροῦ. Προκαθήρας δὴ φαρμάκῳ τῇ πρότερον αὐτῇ δὲ ἢ ἂν ἐπιχειρήης καῦσαι, ἀνακλίνας τὸν ἀνθρώπον ὕπτιον, καὶ προσκεφάλαιον ὑπὸ τὴν ὀσφὴν ὑποθεῖς, ἐξαναγκάζειν ὡς μάλισα τοῖσι δακτύλοισι τὴν ἑδρὴν ἔσω. ποίειν δὲ καὶ διαφανέα τὰ σιδήρια καὶ καίειν ἕως ἂν ἀποξηραίνῃς, καὶ ὅπως μὴ ὑπαλείψῃς. καίειν δὲ καὶ μηδεμίαν ἑᾶσαι ἄκαυσον τῶν αἱμορροΐδων, ἀλλὰ πάσας ἀποκαύσεις ⁴¹). — κατεχόντων δ' αὐτον ὅταν καίηται, τῆς κεφαλῆς καὶ τὰς χεῖρας, ὡς μὴ κινέηται, βοάτω καιόμενος, ὁ γὰρ ἀρχὸς μᾶλλον ἐξίχει.

Ferramenta septem octove parari jubeo, quae magnitudine palmam, et crassum specillum crassitudine aequant, extrema parte recurvata et in summa ad oboli parvi formam lata. Post exhibitum pridie medicamentum purgans, eodem quo ad ustionem aggredieris die, homo supinus reclinatur, pulvinoque lumbis supposito sedes digitis quam maxime educitur, tum candentibus admotis ferramentis urantur, quoad resiccentur, ita ut ne contingas. Urere vero ita oportet, ut earum venarum, quae sanguinem fundant, nulla inusta relinquatur, sed omnes adurantur. — Inter urendum autem a quibusdam

41) Quod quidem praeceptum minime Hippocratis esse, facile intelliges, si cum h. l. conferre velis: Aphor. VI. 12. De acut. morb. vict. rat. vers. fin. Epidem. IV. vers. fin. ibid. VI. quibus omnibus in locis ne omnes omnino venas sanguinem fundentes exstirpentur, monet.

caput et manus detineantur, ne moveatur, sed clamet qui inuritur, hoc enim pacto anus magis prominet.

Paullo inferius ⁴²⁾ aliam proponit adurandi rationem; dicit nempe:

Καυσῆρα χρὴ ποιήσασθαι, ὅτε καλαμίσκον φραγμίτην· σιδήριον δὲ ἐναρμόσαι καλῶς ἀρμόζον. ἔπειτα τὸν αὐλίσκον ἐνθεῖς ἐς τὴν ἑδρην, διαφαῖνον τὸ σιδήριον καθίεναι. καὶ πυκνὰ ἐξαιρέειν, ἵνα μᾶλλον ἀνέχεται θερμαινόμενος. καὶ οὔτε ἑλκος ἔξει ὑπὸ τῆς θερμασίης, ὑγία τὲ ξηραθέντα τὰ φλέβια.

Cauterium parare oportet in modum parvae arundinis vallatoriae (φραγμιτην vocant) et in ipsum ferramentum probe congruens accomodare, deinde immissa in sede fistula, candens ferramentum in eam demittere crebroque eximere, quo magis calorem teneat, neque ulcus ex calore contrahat et venulae exciccatae consanescant.

Tandem ad abscessus aperiendos saepius ustionem in usum vocabat, ita ut appareat, auctorem non solum ignis vim destruentem sed illam quoque supra memoratam, derivantem nempe vel potius excitantem et resorptionem puris accelerantem, hic respicisse.

Sic post fracturam auris, ubi suppuratio accedit, et necesse est ut aperiatur, dicit ⁴³⁾:

42) Ibidem. p. 894.

43) De articul. p. 805. cl. De repos. articul.

Τάχιστα μὲν ὑγιὲς γίνεται, ἢν τις πέρην διακαύσῃ.

Cito quidem convalescit, si in ulteriorem partem candens ferramentum adegeris.

Ranula si purulenta fit et quidem foras suppurat, urenda est.

Ἐπὴν δὲ ἔξω ἀποπυήσῃ, διακαῦσαι ⁴⁴).

Eademque de abscessu in palato orto docet his verbis ⁴⁵).

Ἦν δὲ φλέγμα συστάν ἐς τὴν ὑπερώην, ἀποιδέει καὶ ἐμπυῖσκεται. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, καίειν τὸ φῦμα.

Si vero inflammatio in palato constiterit, intumescit et suppurat. Quum sic habuerit, tuberculum urito.

Empyema tum secabat tum urebat, ad pus intra collectum, educendum. Magis tamen in hoc malo ustionem consuetam fuisse medicis Hippocratiis ex eo collegimus, quod Galenus in commentariis ad aphor. ⁴⁶) memoret: in iis, qui aquam inter cutem patiuntur, paracentheses magis quam ustiones medicis sunt consuetae. Ustione vero indigent, qui plurimum habent pus, adeo ut desperent, per spuitiones posse expurgari.

De empyematis diagnosi, tum quod pus collectum sit in pectore, tum quo loco sit

44) De morb. II. p. 471. Foes. Cap. 10. Mackii. cf. Louis in mém. de l'acad. de chir. III. p. 467.

45) Ibid. cf. Epidem. VI. p. 1238. Foes.

46) VL 27.

aperiendum pectus, fusius agit in libro III. de morbis ⁴⁷⁾; quae vero ab omnibus cognita et proprie non ad nostrum finem facientia hic omittenda censuimus.

Abscessus quoque in ventre obortos ustione tentasse, videmus ex locis pluribus; ubi nempe historias morborum narrat ⁴⁸⁾.

47) p. 496. Foes. Cap. 15. edit. Mackii. cl. de int. affect. p. 536. Cap. 10. Mackii.

48) v. Epidem. V. p. 1143. p. 1145. p. 1149. Foes.

Vitae curriculum.

Ego Carolus Fridericus Guilielmus Moldenhawer ex patre Augusto Guilielmo sacrorum olim apud Riseburgenses in Borussia occidentali antistite et matre Julia e gente Jahnia, anno millesimo septingentesimo nonagesimo natus sum. Annum aetatis sextum agentem adoptavit patruus, tunc civis hamburgensis honestissimus, quem ante viginti menses defunctum lugeo, dolore semper renovato beneficiorum quibus me cumulavit puerum et juvenem et singularis quo ergo me parentis vices egit amoris memoria. Inde a teneri aetate me literarum initiis et rudimentis imbui et aetate procedentem omnibus institui curavit doctrinis, quae ad animum colendum et mores ornandos conferunt. Auctorum classicorum Graeciae et Latii partem eamque exquisitissimam Ill. Gurlitto duce perlustrare mihi contingit, cujus optimi viri, scholae quae Joannei nomine Hammoniae floret Directoris erga me humanitatem et bene de me merita gratissimo animo recordari nunquam desinam; linguae simul recentiorum franco-gallica nempe et anglica et italica privata institutione mihi traditae fuerunt, nec non hispanicae linguae dulcedines quantulumcunque delibare mihi fuit data opportunitas.

Examine ut vocant pro maturitate abundi peracto, anno 1808 me Berolinum contuli ut artis medendi studio operam navarem. Erant quidem mihi praeceptores viri praestantissimi et celeberrimi, quibus Alma Berolinensis et tunc inclaruit et adhuc excellit, in singulis doctrinis hi: in anatomia practica et demonstrationibus anatomicis beatus Walther, Ill. Knape et Ill. Rudolphi, qui anatomiam quoque comparatam mihi tradidit; in physiologia Ill. a Koenen et Ill. Rudolphi, in chemia Ill. Hermbstaedt et Cel. Tourte, in physice Cel. Fischer, in botanice beatus Willdenow, in pharmacia Cel. Turte, in pathologia beatus Hecker et beatus Reil, in materia medica Ill. a Koenen et Ill. Hufeland, in therapia generali et singulis ejus partibus Ill. Hufeland et beatus Reil, Ill. Formey et Cel. Richter, in chirurgia generali et speciali et akiurgia Ill. Graefe. Exercitationibus clinicis Perill. Hufeland, beati Reil et Ill. Horn, adfui nec non variis praelectionibus tum philosophicis tum philologicis.

Anno 1812 studiorum cursum nondum absolutum intercepit jactura rei domesticae patruī optimi, meque Berolinum derelinquere et Regiomontium petere coëgit, in nosocomiiis medici stipendia meriturum. Postea cum Rex noster Augustissimus consilium cepisset, populum ad arma vocandi, ut hostes, quorum exercitus ingenti illa et fere inaudita clade dispersi et fugati fuerunt, omnino

ex finibus Germaniae expellerentur, a summis provinciae Borussiae praefectis munere fungebar Medici et Chirurgi praefecti secundae divisionis manus illius, quae munimenti patriae nomine fuit insignita. Initio anni 1814 a summo chirurgorum exercitus borussici praefecto Ill. D. Doct. Goercke ad nosocomium numero primo designatum translatus, post bellum finitum cohorti, quae Magdeburgi in praesidio fuit, medicus praefectus cum illa anno insequente pugnis illis, quae tandem pacem Europae composuisse videntur, adfui.

Anno 1816 Berolinum ex Gallia reversus, excercitationibus clinicis Ill. Behrends, nec non chirurgico-ophthalmiatricis Ill. Graefii adfui, cujus etiam praelectiones de oculorum morbis curandis audiui.
